Gyldendals
Juridiske
Kommentarserie

Skadeserstatningsloven med kommentarer

Bjørn Edvard Engstrøm

2. utgave

GYLDENDAL

Skadeserstatningsloven med kommentarer

Bjørn Edvard Engstrøm

GYLDENDAL

© Gyldendal Norsk Forlag AS 2020
1. utgave 2010
2. utgave 2020

ISBN 978-82-05-54130-6

Omslagsdesign: Studio Levi Bergqvist & Modest (Rune Døli)
Sats: HAVE A BOOK
Brødtekst: Minion 10,5/15 pkt

Alle henvendelser om boken kan rettes til
Gyldendal Akademisk
Postboks 6730 St. Olavs plass
0130 Oslo

www.gyldendal.no/akademisk
akademisk@gyldendal.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Alle Gyldendals bøker er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.
Se www.gyldendal.no/miljo

Forord til 1. utgave

Boken er ment som en oversiktlig og praktisk orientert kommentarutgave som også kan tjene som et hendig oppslagsverk. Jeg har lagt vekt på å få med henvisninger til lovforarbeider, rettspraksis og annen litteratur slik at det blir lettere å finne frem til mer utdypende forklaringer og fremstillinger.

Ved siden av Bjarte Askelands kommentarer til loven i Norsk Lovkommentar, er boken den eneste norske kommentarutgaven til skadeserstatningsloven.

Boken bygger på Norsk Lovnøkkel nr. 32, Skadeserstatningsloven, som jeg utga i 1995 sammen med min tidligere kollega, advokat Lars Bærøe. Med den som utgangspunkt har jeg ajourført og i vesentlig grad utbygget lovkommentaren.

Jeg retter en særskilt takk til konstituert lagdommer John Asland, som har lest gjennom manuskriptet og gitt meg mange nyttige innspill.

Jeg håper at boken vil tjene som et praktisk oppslagsverk for jusstudenter, advokater, dommere og andre som arbeider med eller får befatning med erstatningsrettslige spørsmål.

Oslo, januar 2010
Bjørn Engstrøm

Forord til 2. reviderte utgave

Det er behov for å utarbeide en revidert utgave av denne kommentarboken, da det er kommet både lovendringer og ganske omfattende, ny rettspraksis siden førsteutgaven ble utgitt i 2010. Det er også behov for grundigere kommentarer på enkelte områder.

Siktemålet med boken er også i denne utgaven å bidra med en oversiktlig og praktisk orientert kommentarutgave, som også kan tjene som et hendig oppslagsverk. Som i førsteutgaven har jeg lagt vekt på å få med henvisninger til lovforarbeider, rettspraksis og annen litteratur slik at det blir lettere å finne frem til mer utdypende forklaringer og fremstillinger dersom det er behov for det.

Oslo, mars 2020
Bjørn Edvard Engstrøm

Innhold

INNLEDNING 15

1. Generelt om skadeserstatningsloven 17

2. Hvordan loven ble til 20

3. Andre viktige lover om erstatningsansvar 26

4. Om begrepene «erstatning», «skade», foreldelse av erstatningskrav mv. 28

5. Vilkårene for erstatningsansvar 41

6. Anvendelse av skadeserstatningsloven når saken har tilknytning til andre land 51

7. Andre fremstillinger av norsk erstatningsrett, litteratur 54

LOV 13. JUNI 1969 NR. 26 OM SKADESERSTATNING 57

KAPITTEL 1
Ansvar i visse særlige forhold 59

§ 1-1. (barns ansvar.) 59

§ 1-2. (foreldres ansvar m.v.) 63
Nr. 1 63
Nr. 2 65

§ 1-3. (sinnssykes ansvar m.v.) 69
Første punktum 69
Annet punktum 74

§ 1-4. (ansvar for nødhandlinger.) 75
Generelt 75
Første punktum 75
Annet punktum 78

§ 1-5. (ansvar for dyr) 80
Generelt 80
Nr. 1 80
Nr. 2 82
Nr. 3 83

Nr. 4 84
Nr. 5 84

§ 1-6. (ansvar for skade voldt ved korrupsjon) 86
Generelt 86
Nr. 1 86
Nr. 2 90
Nr. 3 91

KAPITTEL 2
Det offentliges og andre arbeidsgiveres ansvar mv. 93

§ 2-1. (arbeidsgivers ansvar for arbeidstaker.) 93
Generelt 94
Nr. 1 98
Nr. 2 124
Nr. 3 128
Nr. 4 132

§ 2-2. (lemping av arbeidsgiverens ansvar.) 133
Nr. 1 133
Nr. 2 134

§ 2-3. (lemping av arbeidstakers ansvar.) 136
Generelt 136
Nr. 1 136
Nr. 2 137
Nr. 3 138

KAPITTEL 3
Erstatning for skade på person, for andre personlige krenkinger m.m. og for tap av forsørger 139

§ 3-1. (erstatning for skade på person.) 143
Generelt 143
Første ledd 156
Annet ledd 171
Tredje ledd 173
Fjerde ledd 178

§ 3-2. (menerstatning.) 179
Generelt 179
Første ledd 179

§ 3-2 a. (inntektstaperstatning til barn) 189
Generelt 190
Første ledd 195

Annet ledd 196
Tredje ledd 196
Fjerde ledd 201
Femte ledd 201
Sjette ledd 202
Sjuende ledd 202
Åttende ledd 204
Niende ledd 204
Tiende ledd 204
Ellevte ledd 205
Tolvte ledd 205

§ 3-3. (erstatning for visse personlige krenkelser m.m.) 206
Generelt 206
Første punktum 207

§ 3-4. (erstatning for en persons død.) 211
Generelt 211
Første ledd 212
Annet ledd 213
Tredje ledd 217

§ 3-5. (erstatning (oppreisning) for skade av ikke økonomisk art.) 218
Generelt 219
Første ledd 222
Annet ledd 228
Tredje ledd 231

§ 3-6. (erstatning for krenking av privatlivets fred) 233
Generelt 233
Første ledd 235
Annet ledd 236
Tredje ledd 237

§ 3-6 a. (erstatning for ærekrenkelser) 240
Generelt 240
Første ledd 241
Annet ledd 242
Tredje ledd 244

§ 3-7. (regress for trygdeytelser, pensjonsytelser, forsikringsytelser og lønn under sykdom o l) 245
Generelt 245
Nr. 1 246
Nr. 2 252
Nr. 3 254

§ 3-8. (adgang til ny sak) 258

§ 3-9. (engangserstatning eller terminvise beløp.) 262

§ 3-10. (rådighetsbegrensning m.m.) 266
Generelt 267
Første ledd 269
Annet ledd 270
Tredje ledd 271

KAPITTEL 4
Erstatning for tingsskade og annen formuesskade 272

§ 4-1. (erstatningsutmålingen) 272

§ 4-2. (skadevolderens stilling når skaden er dekket ved forsikring) 279
Generelt 279
Nr. 1 281
Nr. 2 286

§ 4-3. (forsikringsselskapets regress for utbetalt erstatning) 287

§ 4-4. (særregler om utvidet adgang til å gå på skadevolderen og om utvidet regress) 290
Nr. 1 290
Nr. 2 290

KAPITTEL 5
Alminnelige bestemmelser 292

§ 5-1. (skadelidtes medvirkning) 292
Generelt 293
Nr. 1 298
Nr. 2 303
Nr. 3 304

§ 5-2. (lemping av erstatningsansvar) 307
Generelt 307
Første punktum 311
Annet punktum 316

§ 5-3. (skade voldt av flere) 317
Generelt 317
Nr. 1 319
Nr. 2 323

§ 5-4. (den skadelidtes krav dekkes foran regresskrav) 324

§ 5-5. (forholdet til annen lovgivning m v) 325

KAPITTEL 6
Ikrafttredelse. Oppheving og endring av andre lover 327

§ 6-1. (ikrafttredelse.) 327

§ 6-2. (oppheving og endring av andre lover.) 329

Forkortelser 330

Oversikt over grunnbeløpet (G) i Folketrygden 1967–2019 (se også www.nav.no) 331

Domsregister 333

Stikkord 339

Innledning

1. Generelt om skadeserstatningsloven

1. Lov av 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning[1] (skl.) er den mest generelle og sentrale loven i Norge som regulerer rettslig erstatningsansvar utenfor kontraktsforhold (deliktansvaret). Loven inneholder ansvarsregler på enkelte særskilte områder, utmålingsregler for personskader, regler om skadelidtes medvirkning og lempingsregler mv. Loven trådte i kraft 1. juli 1969.

Skadeserstatningsloven er en viktig del av norsk erstatningsrett. Erstatningsretten er den alminnelige læren om økonomisk kompensasjon ved skadeforvoldelse, dvs. kompensasjon i form av penger.

2. Skadeserstatningsloven gir ingen fullstendig regulering av erstatningsrettslige spørsmål. Rettspraksis og juridisk teori er derfor viktige og sentrale rettskilder som supplerer og utfyller loven. Norsk erstatningsrett er i stor grad utviklet av domstolene, noe som er et bevisst valg fra lovgivers side. Reglene om ansvarsgrunnlag og årsakssammenheng er eksempelvis helt sentrale i erstatningsretten. Reglene er basert på sedvanerett, bekreftet og videreutviklet gjennom rettspraksis, men er ikke lovfestet i sin generelle form. Rett til erstatning eller vederlag kan også følge av ulovfestede vederlagsregler («alminnelige rettsgrunnsetninger»).[2]

Skadeserstatningsloven kommer til anvendelse også på den måten at andre lover gir skadeserstatningsloven hel eller delvis anvendelse. Slike henvisninger til skadeserstatningsloven finner vi blant annet i bilansvarsloven § 6, atomenergiloven § 24, produktansvarsloven § 2-5, yrkesskadeforsikringsloven § 13, jf. § 12, pasientskadeloven § 4, voldsoffererstatningsloven § 10 og aksjeloven § 17-2.

Vi har også andre eksempler på henvisninger til skadeserstatningsloven og/eller til «alminnelige erstatningsregler», for eksempel i åndsverkloven § 55 og i NS 8405:2008 for norske bygge- og anleggsarbeider punkt 42.2.

Arbeidsmiljøloven § 15-12 annet ledd er et eksempel på en selvstendig erstatningsbestemmelse som gjelder ved usaklig oppsigelse i arbeidsforhold. Her er det

---

1 Engelsk: Act on compensatory damages.

2 Om bruk av begrepene «erstatning» og «vederlag», se for eksempel Erik Monsen, *Berikelseskrav. Vederlagskrav og vinningsavståelseskrav ved urettmessig utnyttelse av ting og rettighet,* 2007 s. 46–50.

generelt fastsatt at erstatningen skal fastsettes «til det beløp som retten finner rimelig under hensyn til det økonomiske tap, arbeidsgivers og arbeidstakers forhold og omstendighetene for øvrig». Tvisteloven kapittel 20 er et annet eksempel på egne erstatningsregler og gjelder krav på erstatning for sakskostnader i sivile rettssaker. Tvisteloven § 20-12 inneholder særlige erstatningsregler for en part i rettssak som er påført sakskostnader på grunn av feil ved en domstols behandling av saken. Etter § 20-12 første ledd bokstav b er det et vilkår for å kunne bli tilkjent erstatning at «retten er vesentlig å bebreide».[3]

Andre eksempler på særskilte erstatningsregler er naturmangfoldloven § 50 og markaloven § 11 om erstatning til eiere og rettighetshavere i verneområder, eventuelt friluftsområde. Det er staten som her yter erstatningen.

3. Erstatningsretten er et rettsområde som grenser opp til og har sammenheng med både forsikringsretten, trygderetten og strafferetten, men disse rettsområdene er regulert ved egen lovgiving.

Utenfor loven om skadeserstatning faller blant annet lovgivingen om retten til erstatning ved ekspropriasjon av fast eiendom mv., jf. lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eigedom (ekspropriasjonserstatningslova).

4. Ordningen med såkalt rettferdsvederlag (tidligere billighetserstatning) faller utenfor skadeserstatningsloven. Rettferdsvederlag er ulovfestet. Det er en erstatningsordning betalt av staten. Erstatning kan betales til enkeltpersoner som er påført skade eller ulempe, som ikke dekkes etter alminnelige erstatningsregler eller gjennom trygde- eller forsikringsordninger. Erstatning utbetales etter en rimelighetsvurdering, og erstatningen utmåles skjønnsmessig. Søknader sendes Statens sivilrettsforvaltning.

5. Lovgiving om skadeserstatning er generelt sett ikke direkte en del av EØS-avtalen, men både produktansvar (varehandel) og bilansvar (forsikringstjenester) er omfattet. Det er også slik at det offentlige kan bli erstatningsansvarlig for tap som blir påført private som følge av myndighetenes brudd på EØS-rettslige forpliktelser.[4]

Det har hittil ikke funnet sted noen generell harmonisering av den alminnelige erstatningsretten på EU-nivå. Innenfor private grupper foregår det arbeid med harmonisering av europeisk erstatningsrett. Her kan nevnes European Group on Tort Law (også kalt Tilburg Group). Gruppen la i 2005 frem Principles of European Tort

3 Et eksempel på en slik sak hvor det ble gitt erstatning, finner vi i Rt. 2014 s. 571.

4 Se Hagstrøm og Stenvik, *Erstatningsrett*, 2019 kapittel 2 punkt 2.3.

Law (PETL), som inneholder regler om ansvarsvilkår (skade, årsakssammenheng og adekvans), ansvarsgrunnlag, ansvarsbefriende omstendigheter («Defences»), skade voldt av flere og erstatningsutmåling. Gruppen har også utgitt kommentarer til bestemmelsene.[5] Et liknende prosjekt er Draft Common Frame of Reference (DCFR).

5 Se nærmere Are Stenvik i *TfE* 2005 s. 33 flg., Erstatningsrettens internasjonalisering, og Trine Lise Wilhelmsen og Birgitte Hagland, *Om erstatningsrett. Med utgangspunkt i tekster av Peter Lødrup,* 2017 s. 42 om såkalte modellovprosjekter.

2. Hvordan loven ble til

1. Skadeserstatningsloven har sitt utspring i nordisk lovsamarbeid. Utgangspunktet var et møte i 1946 i Oslo mellom justisministrene i Danmark, Norge og Sverige. På møtet var det et samlet ønske om en felles nordisk erstatningsrettslig lovgiving.

Frem til da hadde norsk lovgiving om skadeserstatning i vesentlig utstrekning fremkommet som en del av straffelovgivingen,[6] noe som ble ansett som lite tilfredsstillende. Straffelovens ikrafttredelseslov av 22. mai 1902 nr. 11 (strl.ikrl.) inneholdt i kapittel 3 enkelte bestemmelser «angaaende Skadeserstatning».

Allerede i 1947 ble det oppnevnt et fellesnordisk utvalg som skulle fremlegge en utredning om erstatningsrettslige emner som egnet seg for felles nordisk lovgiving. Fra Norge ble først Sjur Lindebrække oppnevnt, senere Erling Wikborg, som fremla en innstilling i mai 1950.

Ved kgl.res. 28. september 1951 ble det oppnevnt to norske utvalg som i nordisk lovsamarbeid skulle utrede nye lovregler. Begge utvalgene hadde professor Kristen Andersen som formann.

Det ene utvalget (motorvognansvarskomitéen) skulle utrede revisjon av lovreglene om erstatningsansvar for skade voldt av motorvogn (bilansvar). På det tidspunktet inneholdt motorvognloven av 1926 §§ 30–32 en del regler om erstatningsansvar for skade voldt av motorvogner. Motorvognansvarskomitéen avga sin innstilling i april 1957. Denne innstillingen la grunnlaget for bilansvarsloven som ble gitt 3. februar 1961 (Ot.prp. nr. 24 (1959–60)).

Det andre utvalget skulle utrede lovregler om erstatningsansvar for staten og kommunene.[7] Mandatet for utvalget er gjengitt hos Kristen Andersen, *Skadeforvoldelse og erstatning,* s. 215. Utvalget la først i desember 1958 frem et utkast med motiver til lov om statens og kommunenes erstatningsansvar. Forslaget førte i første omgang ikke til lovtiltak. Utvalgsarbeidet hadde blitt forsinket fordi man i 1955 tok opp arbeid med revisjon av dagjeldende § 25 i forsikringsavtaleloven av

---

6 Se nærmere om dette hos Carsten Smith, *Solidaritet og regress i erstatningsretten,* 1962 s. 10 flg. Denne fremstillingen ble først offentliggjort i *TfR* 1961 s. 337–431, Om lovgivning, solidaritet og regress i erstatningsretten.

7 Medlemmer av utvalget var også regjeringsadvokat Henning Bødtker, ekspedisjonssjef Carl Stabel, høyesterettsadvokat Sverre Thornes, høyesterettsadvokat Erling Wikborg og byråsjef Harald Winter-Hjelm. Sekretær var overrettssakfører Per Løken.